

Els laberints per on circulen els bitllets i les monedes

El color dels diners

Carlos Solchaga, els empresaris, els empleats i el conjunt de treballadors; tots busquen desesperadament diners. Alguns privilegiats n'aconsegueixen un bon grapat i saben multiplicar-los, però la majoria es queda sovint amb les butxaques ben buides. ¿Què passa?

Aquell empresari que va sentenciar un dia, ben assegut en la butaca del casino: "si una mà miraculosa prenguera de sobte els diners als que ara els tenen per repartir-los equitativament entre tots, en menys d'un any tornarien a abassegar-los els rics". El comentari, enmig d'una tertúlia entre propietaris i empresaris, no anava molt desencaminat, tenint en compte les regles del joc econòmic del sistema que ens ha tocat viure. En el sistema de lliure mercat no és cap secret que els diners es multipliquen mitjançant el senzill mecanisme de l'oferta i la demanda, comprant el més barat possible per a vendre més tard a preus òptims. Però per a fer aquesta simple jugada, a més de disposar d'una quantitat de diners, cal estar informat, i la informació econòmica és terreny vedat de què gaudeixen únicament i exclusivament els poderosos, els més rics.

No obstant això, els diners en grans o en petites quantitats són necessaris perquè puguen viure les persones, per fer funcionar les empreses i sobretot l'aparell de govern de qualsevol estat. Els diners són la sang d'un simbòlic cos econòmic.

SOLCHAGA, UN DESCOBERT D'UN BILIÓ DE PESSETES

Carlos Solchaga, com a ministre d'Economia del govern espanyol coneix bastant bé tots aquests postulats elementals. Malgrat tots els seus privilegis, el ministre és un jugador més en el tauler econòmic, com les famílies i les empreses, pel que fa a les seues necessitats de diners. La passada setmana es van fer públics els comptes actualitzats del govern central. El dèficit públic havia crescut un 55% de gener a maig d'enguany respecte al ma-

teix període de l'any anterior. Això significa, tot plegat, que l'administració espanyola té nombres vermells en el seu compte corrent en el Banc d'Espanya de vora 1,09 bilions de pessetes. Amb aquesta situació deficitària, Carlos Solchaga pot actuar només de dues maneres. O bé posa en marxa la màquina de fabricar bitllets, privilegi en règim de monopoli que tenen els estats moderns, o bé augmenta els impostos per via directa o indirecta.

Com més bitllets s'imprimen o més monedes es fabriquen, més possibilitats tenen els governs per disposar de recursos de finançament de tota mena de despeses, campanyes electorals, programes polítics i fins i tot deci-

en l'acord d'equipament de les economies dels estats de la CE, signat a la ciutat holandesa de Maastricht a començament de desembre de l'any passat, Solchaga va retallar d'un colp les prestacions destinades als desocupats. La resposta contra aquesta mesura, adoptada per decret llei per evitar el debat parlamen-

sions capritxoses que no solen repercutir positivament en la societat.

L'administració central pot també obtenir recursos per via impositiva, tot i que aquest mecanisme generalment requereix una tramitació parlamentària que afecta més visiblement els ciutadans i provoca sovint una reacció de protesta dels contribuents. Basant-se

tari, va ser la vaga general del 28-M, que paralitzà un 70% de l'activitat econòmica durant mitja jornada laboral.

Igual que fa l'estat, les famílies i les empreses, els bancs i els altres intermediaris financers, tots busquen diners.

En les societats modernes, la quantitat de diners en circulació està consti-

tuïda per l'efectiu en mans del públic i en els depòsits bancaris. Els especialistes econòmics utilitzen els signes M1 per comptabilitzar l'efectiu en mans del públic més els depòsits a la vista (comptes corrents) M2 per a la suma de M1 i els depòsits d'estalvi, i M3 per aglutinar M2 més els depòsits a termini (deute públic).

L'efectiu monetari són les monedes i bitllets que el govern central ha emès en règim de monopoli. El Banc d'Espanya controla fins a l'últim cèntim la totalitat de monedes i bitllets que es troben en circulació. A finals del mes de març, el banc emissor espanyol havia comptabilitzat en circulació gairebé 230 milions d'unitats de bitllets de 10.000 pessetes, quasi 600 milions de fraccions de 5.000 pessetes, al voltant de 98 milions de bitllets de 2.000 pessetes i 351 milions d'unitats de 1.000 pessetes.

EL 10% DELS BITLLETS EN CIRCULACIÓ SÓN FALSOS

El total de monedes fregava els 14 mil milions, incloent-hi totes les fraccions (de 500, 200, 100, 50, 25, 10, 5, 2 i 1 peseta). A hores d'ara legalment no hi ha més diners en circulació en tot l'estat espanyol, encara que caldria afegir-hi

banc en qüestió reconeix un deute a favor del portador del bitllet, tot i que actualment no tinga cap fonament ja que es tracta d'una reminiscència del passat, quan els bitllets podien convertir-se automàticament en el seu equivalent en or o plata. Avui, els bitllets i les monedes s'accepten per ells mateixos per la seua utilitat per facilitar les transaccions.

Els agents econòmics, encara que limitats per factors socials, són, en teoria, lliures de triar entre ser més rics o més pobres, és a dir, si desitgen modificar el seu volum de riquesa adoptant les mesures que consideren més oportunes per aconseguir els seus objectius. Una persona, com a mesura per augmentar la seua riquesa, cercar un treball més remunerat, treballar més hores (amb la reducció del temps d'oci i per tant amb una quota més gran d'estalvi), o reduir finalment el seu nivell de consum. Això és l'esperit del sistema de lliure mercat, però la realitat és molt diferent i les portes per entrar en el món de la riquesa estan sovint tancades i barrades per a la majoria de les persones.

Alçar-se al matí i pensar que es pot trobar un lloc de treball més remunerat tan sols amb un esclafit de dits és gairebé impossible en les condicions actuals del mercat laboral. Al llarg de l'any passat, els llocs de treball en tot el territori estatal es van reduir en 61.000 unitats, una caiguda important de l'oferta tenint en compte que l'any anterior al final de l'exercici es va confirmar la creació de 212.000 nous llocs de feina. Els temps d'aquella forta creació d'ocupació laboral (1.800.000 nous llocs al final del 1985) han passat definitivament a la història. La pèrdua de treball va ser, no obstant, desigual segons els sectors. L'agricultura deixava de donar feina a 146.000 persones. La indústria posava al carrer -sense treball ni prestacions- al voltant de 80.000 persones i tan sols es va donar una tendència de signe contrari en sectors específics de la construcció, tot i que el ritme de creixement va ser prou moderat.

L'altre punt negre del mercat laboral que talla encara més el camí a aquells que somien a fer-se rics únicament a base del seu treball és la precarietat en la contractació laboral. El sector industrial va ser el que va mostrar una evolució més negativa en aquest sentit. Des de la introducció de la nova normativa de contractació laboral, segons xifres facilitades pel Banc d'Espanya, només es van produir creixements nets d'ocupació durant l'any 1989. Des de llavors, la tendència ha estat, en tots els sectors econòmics, ampliar l'ocupació temporal en detriment de la fixa. Aquesta situació d'instabilitat laboral deixa enlaira qualsevol pla d'enriquir-se mitjançant un nou lloc de treball més estable i ben remunerat. L'opció es transforma en quimera.

Al capdavant, els diners en circulació s'allunyen a gran velocitat de les mans dels treballadors i de la resta dels empleats de qualsevol empresa.

Consumir menys per estalviar més i augmentar així la riquesa sembla també que no és el sistema més utilitzat pels agents econòmics. L'any passat el nivell de consum va suportar una forta acceleració, al voltant del 3% superior a l'any anterior, 1990.

La gent, davant d'una situació sense moltes perspectives econòmiques, esmerça els pocs diners que li arriben a les mans i a vegades més encara, via crèdits de difícil reemborsament, segons coincideixen a afirmar els estudiosos del comportament econòmic en èpoques de crisi com l'actual.

¿QUÈ FER AMB ELS DINERS?

Malgrat tota aquesta sèrie de dificultats conjunturals, aquelles persones o famílies que encara insisteixen a fer-se més rics han de tenir ben clar la manera en què volen distribuir la riquesa que cerquen desesperadament.

Les persones individualment o les famílies tracten els diners segons uns objectius ben definits. Demanen diners per a realitzar transaccions de tota mena, però també en necessiten per a enfrontar les despeses imprescindibles que poden provocar esdeveniments futurs, com ara una reforma de l'habitatge, una operació quirúrgica o un altre imprevist. Aquesta demanda específica de diners, la identifiquen els experts com a previsiones de precaució. Per últim, potser es desitja mantenir una part de la riquesa, (és a dir la

la quantitat incontrolada de bitllets falsificats, que els experts en la matèria situen al voltant del 10%.

Falsificats o legals, els bitllets en qualsevol país duen tots una inscripció per la qual el banc emissor es compromet a l'abonament de la quantitat que figura en aquest document segons el seu valor nominal. Això vol dir que el

Les monedes no valen tant com diuen

Ni els diners han estat sempre materialitzats en bitllets i monedes, ni ha existit en la història una quantitat tan important de depòsits bancaris com en l'actualitat. Els diners moderns, per donar-los una data de naixement, van aparèixer a meitat del segle passat.

Alguns testimonis escrits asseguren que es van utilitzar en l'antiguitat diversos béns i objectes com a mitjans d'intercanvi per al pagament i el cobrament de l'activitat comercial. L'or i la plata van acabar imposant-se com a forma de diners més comuna. Aquests dos metalls van ser acceptats alhora per civilitzacions anteriors a l'era cristiana, com objectes d'ornamentació i d'acumulació de riquesa. Tots dos tenien propietats adequades per a convertir-se en moneda de canvi comú. Eren divisibles en petites quantitats, fet que facilitava el fraccionament del valor dels productes en el mercat; tenien igualment un valor considerable amb relació amb el seu pes i a més no es deterioraven amb el temps.

No obstant tots aquests avantatges, l'or i la plata presentaven l'inconvenient que la seua qualitat i el seu pes havia de ser mesurat en cada transacció, condició que feia complicada i lenta l'operació comercial. Més tard, amb les monedes encunyades, van desaparèixer aquestes complicacions, ja que les autoritats emissores de les monedes donaven garantia amb el seu segell personal del pes i la qualitat de cada peça en circulació.

Una vegada que les monedes d'or i plata es van imposar en el comerç, van adoptar-se altres formes d'emissió. El que semblava un frau —monedes amb una part d'or i quatre de coure— es va institucionalitzar fins als temps moderns.

El frau era acceptat com a norma, té una explicació racional. Les monedes actuals permeten estalviar metalls preciosos en la seua fabricació, i deixar l'or i la plata com a valors refugi i per a altres funcions socials menys oneroses.

El frau patent de les monedes modernes en circulació és beneficiós tant per a l'estat, que és qui deté el monopoli de l'emissió de monedes, com per als que després les utilitzen en els circuits econòmics, perquè el baix valor intrínsec fa que el titular no es preocupe de res més que de la seua utilitat per al comerç, sense prendre altres costoses mesures de seguretat.

I. P.

L'abús en la fabricació de bitllets provoca inflació.

FRATS I CAMPS

transformació dels diners en patrimoni) en liquiditat per a obtenir més tard profit d'un actiu, (qualsevol altre bé econòmic) si es presenta l'ocasió.

Si una família decideix jugar a la borsa caldrà reservar certa quantitat de diners per a la compra d'accions quan els preus dels títols triats se situen a un nivell suficientment baix com per comprar en condicions òptimes.

El mercat de valors espanyol, segons les conclusions de l'últim informe anual del Banc d'Espanya, s'ha caracteritzat al llarg del 1991 per una tendència a la baixa que en ocasions ha deixat més buides que plenes les butxaques de l'inversor en borsa. Les operacions entre les empreses gestores de capital privat, bancs i intermediaris financers, i els seus clients han augmentat durant l'any 1991 un 130%. En les operacions de deute a mig i llarg termini —amb una mitjana de 58 mil milions intercanviats de mans diàriament— l'increment respecte a l'any anterior va ser del 140%, motivat fonamentalment per l'ampli desenvolupament de la inversió col·lectiva en la qual han col·laborat entre altres factors l'expansió dels Fonsosors, obligats per llei a invertir al menys el 50% de la seua cartera en deute públic amb un termini de venciment superior a l'any.

Pel que fa a les transaccions borsàries entre els diferents membres del mercat, l'aspecte més important durant l'exercici passat, ha estat l'augment notable de les operacions amb bons i obligacions, més del 300% respecte a l'any anterior.

Ignasi Pellicer

Tenir diners té inconvenients

No tot són avantatges quan es disposa d'una certa quantitat de diners entre les mans. En primer lloc, si una família manté diners en un compte corrent bancari significa que perd l'ocasió de rebre els interessos que l'aportaria un títol de deute públic o els dividends i els guanys per la revalorització a què tindria dret si haguera comprat accions en borsa d'una empresa, per posar-ne un exemple.

Els economistes diuen que el manteniment dels diners té un "cost d'oportunitat" representat pel major rendiment que se'n podria obtenir invertint la riquesa en altres actius.

En segon lloc, els diners tenen l'inconvenient de perdre poder adquisitiu quan apugen els preus dels béns i els serveis. D'aquesta manera, si els preus al consum augmenten en un 10%, la quantitat de béns que pot adquirir una família —o de serveis a que pot accedir— amb la mateixa quantitat de diners s'haurà reduït un 10% també.

Això significa que la simple possibilitat que els preus puguin pujar constitueix un estímul negatiu per a mantenir els diners en la cartera sense invertir-los.

El mateix que succeeix amb els diners, els altres actius també tenen inconvenients. Un pis en propietat pot aportar a una família el cobrament d'un lloguer i alhora un benefici per la revalorització constant del seu preu en condicions normals. Però el rendiment final és incert, perquè la possible venda es pot realitzar en condicions de preus a la baixa.

I. P.